

אלא למאן דאמר בשנכסי מחזיר אסורין לא מהדר, והוא סובר שמשנתינו מדברת רק כשנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר, היכי מתריץ מה ששנינו מקום? הרי בכהאי גוונא יכול המחזיר ליטול לעצמו את השכר אף שהוא מודר הנאה, וכפי שנתבאר לעיל!

ומסקינן: אכן, לשיטתו קשיא⁽²⁷⁾.

אמר רבא: היתה לפניו ככר של הפקר⁽²⁸⁾, ב-לז ויאמר: ככר זה הקדש! נעשית הככר של הקדש⁽²⁹⁾.

ואם לאחר מכן נטלה כדי לאוכלה — מעל לפי כולה. כלומר, הרי זה נחשב שמעל בכל

בעל אבידה — מותר להחזיר לו, היות דכי מהדר ליה — מידי דנפשיה קמהדר ליה, ואינו נותן לו דבר משלו⁽²⁶⁾.

תנן: מקום שנוטלין עליה שכר, תפול הנאה להקדש.

בשלמא למאן דאמר אפילו בשנכסי מחזיר אסורים על בעל אבידה — מהדר, היינו דמתריץ מה ששנינו מקום שנוטלין שכר, תפול הנאה להקדש, שזה מדובר במקרה שנכסי מחזיר אסורין על בעל האבידה.

שאו אם המחזיר אינו רוצה ליטול שכרו, תפול הנאה להקדש. שאם לא כן, הרי נהנה המודר מהמדיר בזה שאינו צריך לשלם לו.

והקדישה, היינו משום שבכהאי גוונא אם היתה שלו ונטלה לאכלה — לא מעל. שכיון שבתחילה היתה שלו, ולאחר שהקדישה עדיין ברשותו עומדת, הרי הוא כגזבר של הקדש, שהדין הוא שאם נטל דבר של הקדש לזכות בו, לא מעל. משום דמעיקרא ברשותיה קאי, והשתא נמי ברשותיה קאי. שחיוב מעילה הוא רק במוציא מרשות הקדש לרשות אחרת. ר"ן.

והר"א ממיץ הקשה, אמאי לא נקט "היתה לפניו ככר של הקדש"? ותיריך, דמיירי שהיתה הככר רחוקה ממנו הרבה, ואין אדם סמוך לה שיוכל לזכות — אלא הוא. ואמר: לכשאזכה בככר זה — תהיה הקדש! וקא משמע לן דחל עליה הקדש, כיון דבידו לזכות בו.

ועיי' בתוס' שכתבו דלא מיירי כלל הכא בהקדש, אלא בקונמות. ונקט רבא מילתיה בקונמות, משום דבכהאי גוונא, אף בפחות משה פרוטה איכא איסורא, ולכן שייך לומר שמעל לפי טובת הנאה שבה. אבל בהקדש, אין מעילה בפחות משה פרוטה.

29. ואף על גב שהדין הוא שד' אמותיו של אדם

26. לשון הריטב"א: "כלומר, ואין הנאת חזרה כדאי לדחות מצות השבה". ואולי כוונתו כפירוש המובא ברשב"א, דמסתמא במקום מצוה דנפשיה — לא אדריה. כי ההיא דאמרינן כשנכסי חולה אסורין על המבקר, שנכנס לבקרו, משום דמחיתיה לא אדריה.

עוד פירוש הביא הרשב"א, דלא חשבינן ליה כמתעסק בהנאתו, אלא כמתעסק בדנפשיה, ונמצא זה נהנה ממילא. וכן משמע מהריטב"א במס' כתובות. וכן כתבו התוס' רי"ד שם: "ואע"פ שהוא נהנה, יכול לומר לו: אני איני מתכוון להנאתי אלא לקיים מצוה".

עוד פירש הרשב"א, דלא חשבינן ליה כמהנה, דכיון שיש מצוה בדבר, הרבה אנשים יש שיחזירו. וכן כתב המאירי.

27. ולהלכתא, בין כשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה, ובין להיפך, יחזיר. ר"ן. וכן פסק הרמב"ם.

28. מה שנקטה הגמרא ככר של הפקר, ולא נקטה ככר שלו שהיתה עומדת בחזירו

לאכלה, כך בבועיה דלהלן אסר את הככר, ואחר כך נתנה לו במתנה.

בעא מיניה רב חייא בר אבין מרבא: אם אמר אדם לחבירו: **ככרי עליך!** ואחר כך נתנה לו המדיר במתנה, מהו? (31)

האם "ככרי" דווקא אמר לו, שנתכוין לאסור עליו דווקא את הככר שלו, ואם כן, דווקא כי איתיה ברשותיה [כשהיא ברשותו של המדיר] הוא דאסור, אבל משנתנה לו במתנה — מותר.

או דלמא "עליך" אמר ליה, עילויה שויתיה כהקדש. דהיינו, שנתכוין לומר, ככר זו, שעתה היא שלי, אסורה עליך לעולם! ולכן אסור אף משנתנה לו? (32)

הככר, שהרי הוציאה מרשות הקדש [ומעילה היינו שינוי רשות, שמתכוין להוציאה מרשות גבוה לרשות הדיוט, ובלבד שיהיה בשוגג. רא"ש].

אבל אם נטלה על מנת להורישה לבניו — מעל רק לפי טובת הנאה שבה. שכוין שלא נתכוין להוציאה עכשיו, אלא רק כשיגיעו בניו לכלל ירושה, אינה יוצאת עתה לחולין. ומכל מקום, כיון שעל ידי כך יחזיקו לו בניו טובה, שמחזר להורישם, מעל לפי אותה טובת הנאה [ובניו ימעלו כשיוציאו את הככר] (30).

ומה שמביאה הגמרא ענין זה כאן, היינו משום שענין זה דומה לבעיה דלהלן. כשם שכאן הקדיש את הככר — ואחר כך נטלה

תגיע לידו. עיי"ש.

ודנו רבותינו הראשונים והאחרונים כיצד הוא מקדיש את הככר מבלי שקנאה תחילה לעצמו.

30. וכתב הרא"ש, דבאמת לא זכו הבנים, לא מבעיא למאן דאמר שהמגביה מציאה לחבירו — לא קנה חבירו, אלא אף למאן דאמר שקנה — הכא לא קנה, שאיסורא לא ניחא להו דליקני. ובאמת הוא הדין אם נטלה לזכות בה לצורך אדם אחר, או שנטלה לזכות לבניו עתה, אלא אורחא דמילתא נקט, דכל עמל אדם — לבניו.

31. הספק הוא דווקא בכהאי גוונא, שנתנה המדיר למודר. אבל אם נתנה המדיר לאדם אחר, והלה נתנה למודר, ודאי שמוותרת לו, כדאיתא להלן בפרק השותפין [מ"ו]. ר"ן. עיי"ש.

32. הקשה הרשב"ם, מאי מבעיא ליה, הרי

קונות לו בכל מקום, אף שלא אמר "אקנה", ואם כן, הוא נעשה לבעל הככר, ולא ההקדש, מכל מקום, כאן שאמר בפירושו: "ככר זו להקדש", גילה דעתו שאינו רוצה לזכות בעצמו בד' אמותיו, והרי הוא כמגביה מציאה לחבירו, שקנה חבירו — ולא הוא. ר"ן.

והיינו, שיכול אדם לעשות מעשה קנין בהפקר עבור חבירו, והוא הדין שיכול אדם לקנות בקנין ד' אמות ככר הפקר — עבור הקדש! אך נמצא שהוא לא הקדיש את הככר, אלא הקנה אותו להקדש בקנין ד' אמותיו.

והתוס' הקשו, הא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם!

ותירצו, דמיירי שהככר בתוך ד' אמותיו, וקנו לו. אי נמי, מיירי אפילו ברחוק ממנו, שכוין שבידו לזכות בה, שהוא קרוב לה יותר משום אדם, הוי שפיר דבר שבא לעולם. ועיין ברא"ש, בסוף דבריו, שהביא את שיטתו המחודשת של רבי אליעזר ממי"ן, שתהא הככר הקדש כאשר

לאפוקי, שכשיתננה לו במתנה תהא אסורה עליו, שהרי היא מותרת לו!

אם כן, האם הוא בא לאפוקי דאי גנבה מינייה מיוגנב, שאם גנבה ממנו המודר — תהא אסורה עליו(33)? הרי ודאי שלא העלה המדיר על דעתו דבר זה(34)!

אמר ליה רב חייא בר אבין: לא. בזה שאמר "ככרי עליך", נתכוין לאפוקי דאי אזמניה עלה [שאם הזמינו המדיר לסעוד בככר זון] — תהא אסורה עליו, אף שהוא מתיר לו לאכול ממנה, כיון שבאותו זמן היא עדיין ככרו, והרי אסרה עליו(35).

אמר ליה רבא: פשיטא, דאף על גב דיהבה ליה [שנתן המדיר למודר] במתנה — אסור בה.

שאם לא כן, אלא מה שאמר לו "ככרי עליך" — לאפוקי מאי? מה בא המדיר לאסור עליו בכך?

הרי בעוד שהככר ברשותו של המדיר — ודאי שהיא אסורה על חברו, שהרי אינה שלו.

ואם הדין הוא שכשנתנה לו במתנה היא מותרת לו, אם כן, הרי גם את זה לא בא

34. כך כתב הר"ן. והרא"ש כתב, דהיינו טעמא דליכא למימר הכי, משום דהא לא נפק מרשותיה כל זמן שלא נתייאש הבעלים ממנה.

35. כך פירש הר"ן. והרא"ש הביא פירוש, דהיינו שאם הזמינו לאכול עמו, והיה ככר מונח לפנייהם על השלחן, ואמר לו "ככרי עליך", ואם היה אומר ככר, הוה משמע — כל הככרות שבבית, ולזה אהני מה שאמר "ככרי", שדווקא ככר שלפניהם אסר עליו. ודחה פירוש זה. ועיי"ש מה שהביא בשם רבינו יונה.

והריטב"א הביא שיש מפרשים [וכך הוא ברש"י המובא בראמ"ה], דהיינו לאפוקי היכא דאזמניה המדיר מעיקרא, קודם שהדירו, למיכל מהככר. ואחר כך אמר "ככרי עליך", דלא חייל הנדר על הככר, שהרי קודם הנדר קנה כבר המודר חלקו בככר זה, ולא כל הימנו של זה שיאסרנו עליו. ועיי"ש מה שהקשה על זה בשם הרא"ה.

ופירש הריטב"א, דהיינו שהיה חושש המדיר שהמודר יפציר בו שיזמינו על הככר, ולכן אמר לו "ככרי עליך", דעתה הוא אסור בה, שבהזמנה

לכאורה משנה היא לקמן [מ"ג], המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אצל חנווני וכו' הרי זה נותן לו וכו'. עיי"ש. רואים שדווקא על ידי אחר מותר, אבל מיד המדיר למודר — אסור!

ותירץ הר"ן, ששם מדובר שמדירו מהנאתו, ולכן, אם נותן לו מתנה, הרי בשעת הנתינה נהנה ממנו. אבל כאן, שאסר עליו את ככרו, יתכן שמותר, כיון שבשעה שנהנה מהככר עצמה — כבר אינה של המדיר.

33. עיי' בריטב"א שהביא שיש מפרשים [כך היא שיטת רש"י המובא בראמ"ה], דהיינו שאם גנבה ממנו המודר — אינו אסור בה. וכתב הטעם, משום דקנייה הגנב בגניבה, ולא ככרו של המדיר היא.

ובראמ"ה כתב בטעם רש"י, שלא אסרה לו — אלא כל זמן שהיא בביתו וברשותו, ואף שיתננה לו — יהא אסור בו. אבל אם יצא מביתו ומרשותו — יהא מותר בה אם יגיע ככר לידו. ובשמ"ק בשם הרא"מ כתב: דלא היה דעתו של ראובן לאסרו על שמעון אם יגנוב ממנו.